

Studying the Causes and Fields of Non-Acceptance of the Illiterate to Participate in the Classes of the Literacy Movement in Kurdistan Province

Rashid Ahmadifar^{1*}

1 Associate professor of sociology at farhangian university, Theran, Iran.

* Corresponding author: r.ahmadifar@ufc.ac.ir

Received: 2024-01-08

Accepted: 2024-04-06

Abstract

Literacy and literacy, especially adult literacy, is one of the major social issues that requires the attention of the various institutions and organizations, both governmental and non-governmental. The lack of referral and welcoming of low literacy and illiteracy classes from the literacy movement is among the major issues that the present study seeks to explain why non-literate students are not referred. The research method used in this research in terms of goal, is applied, and quantitative in terms of collecting and receiving information from the field and it is field study in terms of nature. This study, conducted over a period of about two years, in collaboration with a large number of colleagues, including the main contributors to the research, as well as officials, interviewers and interviewees, was conducted in the province of Kurdistan. It attempts to explain the cultural-social, family, economic, and psychological and contextual factors affecting the lack of participation of illiterate in the literacy movement classes. The results of the research show that our modern education is paradigmatic and does not leave room for the learner's thinking and challenge. While today's model is the training of Gestalt theorists who have considered creative and fruitful thinking and are based on principles such as symmetry, repair, and incomplete gestalt following cognitive learning in the classroom. Among the factors studied, the three factors, motivational, family and economic had the most negative effects on illiterates to participate in the classes of literacy movement

Keywords: Literacy, Adults, Literacy movement, Kurdistan province

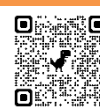
© 2019 Journal of New Approach to Children's Education (JNACE)

This work is published under CC BY-NC 4.0 license.

© 2022 The Authors.

How to Cite This Article: Asemandareh, A. (2024). Studying the Causes and Fields of Non-Acceptance of the Illiterate to Participate in the Classes of the Literacy Movement in Kurdistan Province. *JNACE*, 5(4): 71-86.

مطالعه علل و زمینه های عدم استقبال بی سوادان از شرکت در کلاس های نهضت سواد آموزی در استان کردستان

رشید احمدی فر^{۱*}

^۱ دانشیار جامعه شناسی و هویت علمی گروه آموزش علوم اجتماعی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.
* نویسنده مسئول: r.ahmadifar@ufc.ac.ir

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۱/۱۸

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۱۰/۱۸

چکیده

سواد آموزی خصوصاً سواد آموزی بزرگسالان یکی از مسائل عمده اجتماعی است که نیازمند توجه جدی نهادها و سازمانهای مختلف اعم از دولتی و غیر دولتی است. عدم مراجعه و استقبال افراد کم سواد و بی سواد از کلاسهای که به همت نهضت سواد آموزی برگزار می شود، در زمره مسائل عمده و اساسی ای است که مقاله حاضر در صدد تبیین چرایی عدم مراجعه و استقبال بی سوادان از آن می باشد. روش تحقیق به کار رفته در این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر شیوه جمع آوری و دریافت اطلاعات در حوزه مطالعات میدانی و همچنین از نظر ماهیت، کمی می باشد. این مطالعه که در بازه زمانی حدود دوسال و با همکاری تعداد زیادی از همکاران اصلی تحقیق و نیز مسولان، پرسشگران و مصاحبه شوندگان، درگستره استان کردستان انجام شده است، درصدد تبیین عوامل فرهنگی - اجتماعی، خانوادگی، اقتصادی، زمینه ای و روان شناختی مؤثر بر عدم استقبال بی سوادان از کلاسهای نهضت سواد آموزی بوده است. نتایج پژوهش نشان می دهد که آموزش های امروزی ما تداعی کننده و طولی وار است و جایی برای تفکر و چالش یادگیرنده باقی نگذاشته است. در حالی که مدل امروزی آموزش نظریه پردازان گشتالتی هستند که تفکر خلاق و بارآور را مورد توجه قرار داده اند و بر اساس اصولی مانند تقارن، ترمیم و گشتالت ناقص به دنبال درگیری شناختی یادگیرنده در کلاس هستند. در میان عوامل مورد بررسی سه عامل: انگیزشی، خانوادگی و اقتصادی بیشترین تاثیر را در عدم استقبال بی سوادان از کلاس های نهضت سواد آموزی داشته است.

واژگان کلیدی: سوادآموزی، بزرگسالان، نهضت سواد آموزی، استان کردستان

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان محفوظ است.

شیوه استناد به این مقاله: احمدی فر، ر (۱۴۰۲) مطالعه علل و زمینه های عدم استقبال بی سوادان از شرکت در کلاس های نهضت سواد آموزی در استان کردستان. فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان، ۵(۴): ۸۶-۷۱.

مقدمه

در بسیاری از کشورها در سراسرجهان رخ داده است [۱]. در میان ابعاد مختلف توسعه، توسعه فرهنگی و انسانی از اهمیت بیشتری برخوردار است. اصل اساسی و عنصر مهم در تحقق توسعه انسانی، شهروندانی هستند که از حداقل های قابل قبول سرمایه های فرهنگی و اجتماعی برخوردارند. با این وصف، حق برخورداری از امکانات فرهنگی و به خصوص آموزش های

اینک که جهان وارد قرن بیست و یکم شده است، بحث توسعه همه جانبه جوامع از جمله مباحث جدی و مهمی است که جوامع و دولت های مختلف به طرق مختلف درصدد تحقق آمال برآمده از توسعه جوامع خود هستند. در طول دهه گذشته، تغییرات مهمی در سیاستهای آموزش بزرگسالان و آموزش مداوم

طبق گفته‌های معاون سوادآموزی آموزش و پرورش کردستان در سرشماری سال ۹۰، تعداد بیسوادان کشور ۱۴/۵ درصد بوده است که ۹ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر از آنها بیسواد مطلق و ۱۱ میلیون نیز کم‌سواد بوده‌اند و همچنین در سال ۹۰ در مجموع بیش از ۲۰ میلیون نفر از جمعیت ۷۰ میلیونی کشور، بیسواد و کم‌سواد بوده‌اند. استان کردستان که در رتبه دوم کشوری قرار گرفته است، بر اساس سرشماری سال ۹۰، ۲۸۶ هزار بیسواد مطلق و ۲۶۲ هزار نفر کم‌سواد در کردستان وجود دارد [۷]. با مقایسه ارقام سال ۹۰ و ۹۲ می‌توان به این امر اذعان داشت که فارغ از افزایش جمعیت و مهاجرت، نرخ بی‌سوادی گسترش یافته است.

آمارهای فوق نشان می‌دهد که نظام آموزش بزرگسالان در کشور به طور کل و استان کردستان به طور خاص با چالش‌های جدی روبه‌روست و هنوز باید مسئله بی‌سوادی بزرگسالان را جزء مسائل کلان کشور تلقی کرد؛ چرا که با توجه به تلاش‌های به عمل آمده تا امروز، موفقیت قابل توجهی حاصل نشده است. از طرفی، در کنار مسئله اساسی ریشه‌کنی بیسوادی در کل جامعه، در حال حاضر بررسی علل عدم استقبال بیسوادان از دوره‌های سوادآموزی، از جمله دغدغه‌های اصلی سازمان نهضت سوادآموزی است؛ بنابراین، پژوهش حاضر بر آن است تا به طور دقیق علل عدم استقبال بیسوادان از برنامه‌های سوادآموزی را بررسی کند. به بیان دیگر، این جستار در پی پاسخ به سؤال اصلی علل عدم استقبال بیسوادان از سوادآموزی در استان کردستان می‌باشد.

طبق آمارهای آموزشی استانداری کردستان که از نهضت سوادآموزی استان کردستان اخذ گردیده است، تعداد قبول‌شدگان در این دوره‌ها در سال ۱۳۹۱ که ۱۲۷۱۱ نفر بود که نسبت به سال ۱۳۹۰ که ۲۵۶۱۰ نفر کاهش یافته است [۷]. به تعبیری آمار قبول‌شدگان مقطع نهضت سوادآموزی به ۴۹ درصد کاهش یافته است که این خود هم دلیلی بر رجعت بیسوادان و کاهش تمایل به این دوره‌ها می‌باشد. از آن جا که در راستای رسیدن به توسعه ملی و قرار گرفتن در جایگاه‌های بالای بین‌المللی توسعه تک‌تک استان‌ها اهمیت ویژه‌ای دارد. از این رو، ضرورت علمی، فرهنگی و اجتماعی، اقتصادی و حتی سیاسی مترتب بر انجام پژوهش حاضر بر کسی پوشیده نیست. لذا از طریق یافته‌های علمی و دقیق ناشی از انجام پژوهش میدانی حاضر ضمن اشراف بر دلایل عدم استقبال جامعه بی‌سوادان و کم‌سوادان استان کردستان از کلاس‌های نهضت سوادآموزی، می‌توان به برنامه‌ریزان فرهنگی و آموزشی، خصوصاً سازمان آموزش و پرورش در برنامه‌ریزی دقیق‌تر و صرف بهینه‌تر منابع انسانی و اقتصادی به جذب افراد بیشتر در کلاس‌های مورد

عمومی جهت مشارکت در عرصه‌های مختلف اجتماع و استفاده از مزایای زندگی مدرن به ویژه امروزه که ما وارد عصر اطلاعات شده‌ایم، بیش از پیش نمایان شده است. امروزه مشخص شده است که آموزش بزرگسالان یک پدیده سیاسی، اجتماعی و فرهنگی است [۲]. از این منظر، سواد و سوادآموزی کلید فراگیری دانش، مهارت‌های بین‌فردی، تخصص و توانایی همزیستی در اجتماع است. براساس تعریف سازمان فرهنگی یونسکو، باسواد فردی است که بتواند یک متن ساده و کوتاه را در زمینه زندگی روزمره‌اش بخواند، بنویسد و در کلیه فعالیت‌هایی که سواد برای عملکرد موثر فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی او ضرورت دارد، شرکت کرده و از خواندن، نوشتن و حساب کردن برای پیشرفت خود و اجتماعش استفاده نماید [۳].

بررسی مسائل و مشکلات سوادآموزی در کل کشور و به خصوص در استان محروم و حاشیه‌ای مانند استان کردستان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است چرا که عدم موفقیت در باسواد کردن بیسوادان جامعه در طی سالیان دراز علی‌رغم صرف هزینه گزاف و تأسیس سازمان‌های مختلف سوادآموزی با مدیریتهای متفاوت و به کارگیری منابع مادی و نیروی انسانی قابل توجه، عدم توجه کافی به تجربیات قبلی مسائل و مشکلاتی است که از گذشته همواره موجود بوده و در هر دوره به هر شکلی خاص بر سر راه این پیکار بزرگ قد علم کرده است. از یک طرف، باوجود اینکه سالهای متمادی، برنامه‌های مبارزه با بیسوادی به صور مختلف در اغلب کشورهای جهان سوم رونق داشته ولی به دلیل رشد جمعیت بر تعداد بیسوادان افزوده شده است [۴]. برنامه‌ریزی برای سوادآموزی با این تصویرنا شده که بزرگسالان باسواد شوند و این مفهوم به طور گسترده در آموزش بزرگسالان بیان شده است [۵]. امروزه سواد، مهارتی بنیادی برای یادگیری، یادگیری انجام کار، یادگیری زیستن و باهم زیستن تلقی می‌شود. با این نگاه، امروزه دیگر ریشه‌کنی بیسوادی هدف نیست، بلکه غایت امر سوادآموزی، مشارکت و درگیری افراد در یادگیری مادام‌العمر از طریق دسترسی همگانی به فرهنگ نوشتاری است [۶].

یکی از موانع توسعه در سطح کشور و استان، عدم توسعه آموزش می‌باشد. در سطح استان کردستان پیمایش‌های مختلف آمار قابل توجه بیسوادان را تأیید می‌کند. به نوعی که طبق سالنامه آماری آموزش استان کردستان سال ۱۳۹۲ از مجموع ۱۳۴۶۶۸۰ نفر، تعداد ۱۰۵۰۰۱۵ نفر باسواد بودند [۷]. به این معنا که ۳۲ درصد از ساکنان استان کردستان، طبق گفته منبع ذکر شده توانایی خواندن و نوشتن یک متن ساده را ندارند. همچنین آخرین نتایج از خبرگزاری‌های رسمی چون ایسنا به تاریخ ۲۶ تیر ۹۴، استان کردستان دارای رتبه ۲ بیسوادی در کشور است.

تحقیقات خارجی

هایل^۱ و همکاران [۱۲] نظرات سوادآموزان از تحصیل، سطح عزت نفس، سطح درآمد خانوادگی، تربیت آموزشی، سطح حمایت و فرهنگ خانوادگی را در موفقیت و عدم موفقیت تحصیلی سوادآموزان مؤثر می‌داند. ژاکوب^۲ [۸] تدوین برنامه‌هایی با طبیعتی غیرمدرسه‌ای و منطبق بودن آنچه ارائه می‌شود با بازار کار و بهبود زندگی واقعی در اثر آموزش را از مهم‌ترین جنبه‌های بالارفتن علاقه‌مندی سوادآموزن به ادامه دوره و جلوگیری از ریزش آن می‌داند.

نظریه‌های سوادآموزی و آموزش بزرگسالان

بررسی ادبیات نظری موجود پیرامون مساله آموزش بزرگسالان و بی سوادان و کم‌سوادان بیانگر تنوع و تکثر در این نظریات است. از این رو می‌توان گفت که دیدگاه‌های نظری متعددی در مورد تدریس به بزرگسالان وجود دارد [۱۳].

نظریه کراس^۳

این نظریه خردسالان و بزرگسالان را بر مبنای متغیرهای شخصی و موقعیتی از یکدیگر جدا نموده است. از نظر او یادگیرندگان کودک، معمولاً شش‌سالگی هستند که تنها اسیر بیرون یعنی انگیزه‌های بیرون تعیین شده یادگیری هستند. آنها یک برنامه آموزشی معین را در مدارس دنبال می‌کنند و فرآیند آموزش به آنها تدریجی و مداوم است. دنیای این گروه، دنیای اطلاعات است. بر خلاف آنها، یادگیرندگان بزرگسال دارای انگیزه‌های درونی هستند. بزرگسالان می‌خواهند آنچه خودشان دوست دارند، به آنها آموزش داده شود و دنیای آنها دنیای عمل است [۱۳].

نظریه نولز^۴

نولز تعریفش را از آندراگوژی در مقایسه با پداگوژی ارائه کرد و آنرا هنر و علم یاری رساندن به بزرگسالان در یادگیری تعریف کرد که بر تفاوت‌های بین آموزش کودکان (پداگوژی) و بزرگسالان تأکید می‌کرد. به نظر نولز، هدف آموزش بزرگسالان باید خودشکوفایی فراگیران باشد. لذا در فرایند یادگیری باید کل وجود عاطفی، روانی و عقلانی فراگیران درگیر باشد. تأسیس آموزش بزرگسالان به عنوان حوزه‌ای مستقل برای مطالعات دانشگاهی هدف مهمی برای نولز و بسیاری از هم عصران وی بود. توسعه آندراگوژی محور اصلی تلاش‌های نولز بود. نولز می‌گوید تا به آموزش بزرگسالان به عنوان زمین‌های تخصصی و دانشگاهی رسمیت بخشد [۱۴]. ادعا کرد که آندراگوژی هنر و

اشاره کمک شایانی نمود. همچنین کمک به بالا بردن نرخ باسوادی در جامعه هدف (استان کردستان) در بلندمدت این استان را از مزایای فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی مترتب بر این مساله منتفع خواهد نمود. بدیهی است که این امر به پویایی هر چه بیشتر استان از جنبه‌های مختلف کمک خواهد نمود و در نهایت راه برخورداری از توسعه ای همه جانبه و پایدار را هموارتر خواهد کرد. لذا این مقاله درصدد شناخت زمینه‌ها و علل عدم استقبال بی‌سوادان از کلاس‌های سوادآموزی در استان کردستان می‌باشد.

پیشینه و چهارچوب نظری

عدم استقبال از سوادآموزی که پدیده‌ای بین‌المللی، چند بعدی، چند علتی است، نمی‌توان زیر سیطره نظریه خاصی مورد تبیین قرار داد و اغلب تقلیل پذیر به یک مانع واحد نیست. نتایج زیادی نشان می‌دهد که عدم مشارکت حاصل فعل و انفعال متقابل عوامل بیرونی (محیطی، اجتماعی، فرهنگی، مالی، موقعیتی و سازمانی) و عوامل درونی (شخصی و گرایشی) است [۸]. در واقع آنچه عاملان اجتماعی انجام می‌دهند دلیلی وجود دارد که باید آن را یافت؛ دلیلی که بر اساس آن بتوان علت رفتار آنان را توجیه کرد، بتوان رشته‌ای از فعالیت‌های به ظاهر ناهماهنگ و دلخواه آنان را به رشته‌ای از فعالیت‌های هماهنگ بدل کرد، به‌گونه‌ای که با اتکا به یک اصل واحد یا مجموعه هماهنگی از اصول بتوان آن فعالیت‌ها را درک کرد. با این معانی که برشمرده شد، جستجوی دلیل وجودی یک رفتار، به توضیح این رفتار به‌وسیله تعقیب اهداف مختلفی و خصوصاً اقتصادی، تعریف می‌شود [۹].

تحقیقات داخلی

انصاری [۱۰]، در پژوهشی تحت عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر شرکت نکردن بزرگسالان بیسواد در کلاسهای سوادآموزی" سه دسته از عوامل فردی، خانوادگی و سازمانی را مورد بررسی قرارداد. یافته‌های این تحقیق دلایل زیر را نشان داد که عبارت- اند از: بی‌انگیزگی بی‌سوادان، کهولت سن، وقت کافی نداشتن، احساس ناتوانی در یادگیری مطالب مؤثر و شرمندگی از افراد خانواده، نداشتن تسلط به زبان فارسی، خجالت کشیدن از سایر با سوادان کم سن و سال و مشکلات جسمی. محمدی [۱۱] در تحقیق خود عنوان می‌کند که بین کم تجربه بودن آموزشیاران، نامناسب بودن زمان برگزاری کلاسها، ضعف بنیة مالی فراگیران، افزایش سن و خصوصیات فرهنگی- اجتماعی بیسوادان در عدم شرکت آنها در کلاسها رابطه معناداری وجود داشته است.

علم تدریس به بزرگسالان در زمینه یادگیری است و شش فرض کلیدی برای آن بیان کرد:

- ۱- معلمان مسئولیت دارند تا به فراگیران در سیر طبیعی حرکت از وابستگی به غیر، به سمت خودگردانی کمک کنند.
- ۲- بزرگسالان تجربه‌های بسیاری دارند که همین ویژگی می‌تواند منبعی غنی برای یادگیری باشد.
- ۳- بزرگسالان آماده فراگیری مطلبی هستند که به آنها در غلبه بر مسائل و وظایف زندگی واقعی کمک کند.
- ۴- فراگیران بزرگسال به آموزش و پرورش به عنوان وسیله‌ای برای رشد و توسعه صلاحیت می‌نگرند.
- ۵- فراگیران بزرگسال نیاز دارند تا دلیل یادگرفتن مطلبی را بدانند.
- ۶- قویترین انگیزه‌های یادگیری در بزرگسالان مانند عزت نفس درونی است.

بر اساس مفروضات فوق، تمام فعالیت‌های آموزشی، از طراحی برنامه تا روش‌های ارزشیابی، در اندراگوژی اجرا می‌شود. یکی از مفاهیم کلیدی در فعالیت‌های آموزشی، قراردادهای یادگیری است؛ فرایندی که در آن مربی و فراگیران با هم یاددهی/یادگیری را بررسی و نتایج یادگیری را تعیین می‌کنند. مفهوم همکاری بزرگسالان در طراحی فرایند آموزشی از ارزش‌های محوری اندراگوژی است. به نظر نولز، بزرگسالان نیاز دارند تا خودگردان باشند. الگوی پداگوژی پاسخگوی این تغییرات رشدی نیست. بزرگسالان خودگردان، هدفگرا، عمل‌نگر، حل‌کننده مسئله و بسیار باتجربه هستند [۱۵].

نظریه مک کلوزکی^۵

کلوزکی از مفهوم حاشیه‌زندگی به عنوان نظریه‌ای برای توضیح نحوه توسعه و پیشرفت بزرگسالان استفاده کرده است. او مفهوم "حاشیه" در زندگی بزرگسالان را از طریق دو مؤلفه کلیدی قدرت و بار توضیح می‌دهد. بار، عبارت است از فشار یا مسئولیت داخلی یا خارجی که به خود، خانواده، کار، جامعه یا دیگران مربوط می‌شود؛ و قدرت به مجموعه‌ای از منابع یا انرژی‌های مثبت مثل مهارت‌ها، موقعیت‌ها، خانواده، دوستان، جامعه و دیگران هستند که نقش حمایت‌کننده دارند؛ بنابراین مفهوم حاشیه از طریق نسبت بار به قدرت تعیین می‌گردد. اگر در یک فرد نسبت قدرت به بار فزونی گیرد، آن فرد انرژی زیادی برای شروع یک فعالیت خواهد داشت [۱۶]. بزرگسالان دارای انرژی‌های خاصی هستند که برای ارضای دو نیاز به کار می‌رود: یکی نیاز به کسب دانش و دیگری نیاز به سازمان در موقعیت‌های زندگی؛ اما توان محدود بزرگسالان موجب می‌شود که بتوانند فقط در زمینه یکی از موقعیت‌های زندگی آموزش ببینند [۱۷].

بنابراین این نظریه را می‌توان یک رویکرد بین رشته‌ای دانست که ارتباط بین تجارب توصیف شده و مفاهیم آموزش بزرگسالان و روانشناسی بزرگسالان را امکان‌پذیر می‌کند. این نظریه را می‌توان رویکردی مناسب برای فهم ویژگی‌های جسمانی و روحانی بزرگسالان دانست. مک کلوزکی معتقد است جوانان به طور پیوسته در حال رشد، تغییر و تکامل هستند و این کوششی دائمی است که با استفاده از توانایی‌های در دسترس یک زندگی بهنجار را ممکن می‌کند.

نظریه کنوکس^۶

کنوکس در نظریه خود تحت عنوان "کفایت" می‌گوید، تمایل به آموزش در بزرگسالان، حاصل تفاوت میان کفایت واقعی و کفایت لازم برای احراز نقش‌های اجتماعی است. فرد بزرگسال علاوه بر نیازهای جسمی مانند گرسنگی و تشنگی، دارای مجموعه‌ای از نیازهای اجتماعی مانند موفقیت در شغل، کسب موقعیت اجتماعی و اقتصادی، توفیق در انجام وظیفه به عنوان پدر و مادر و غیره هستند که به شکل آرزوهای اجتماعی به او انگیزه می‌دهند تا تلاش کنند دانش، کفایت و کارایی بیشتری پیدا نمایند. وی نتیجه می‌گیرد، اگر برنامه‌های آموزش بزرگسالان با این نوع نیازها و علایق ارتباطی نداشته باشند، نمی‌توان انتظار داشت که بزرگسال برای مدت طولانی در کلاس شرکت کنند [۱۳].

درون مایه نظریه کنوکس اندیشه اختلاف بین سطح فعلی و مطلوب کفایت است. کنوکس کفایت را به عنوان ظرفیت رضایتمندانه انجام دادن امور تعریف کرده است. این کارایی نیز مستلزم ترکیبی از دانش، مهارت و نگرش‌هاست و ظاهراً علاوه بر کمک کردن، انگیزش و موفقیت بزرگسالان را در یادگیری توضیح می‌دهد. از نظر کنوکس مشارکت بزرگسالان در فعالیتهای یادگیری در راستای افزایش کارایی و کفایت آنهاست. به زعم کنوکس فهم میزان اختلاف بین سطح فعلی و مطلوب کفایت و کارایی، انگیزش بزرگسالان را تشریح میکند و کمک می‌کند تا بزرگسالان مؤثرتر و علاقه‌مندانه‌تر یادگیرند. همچنین برخی از صفات شخصیتی مانند ارزش‌ها و علایق کاری را افزایش می‌دهد [۱۸].

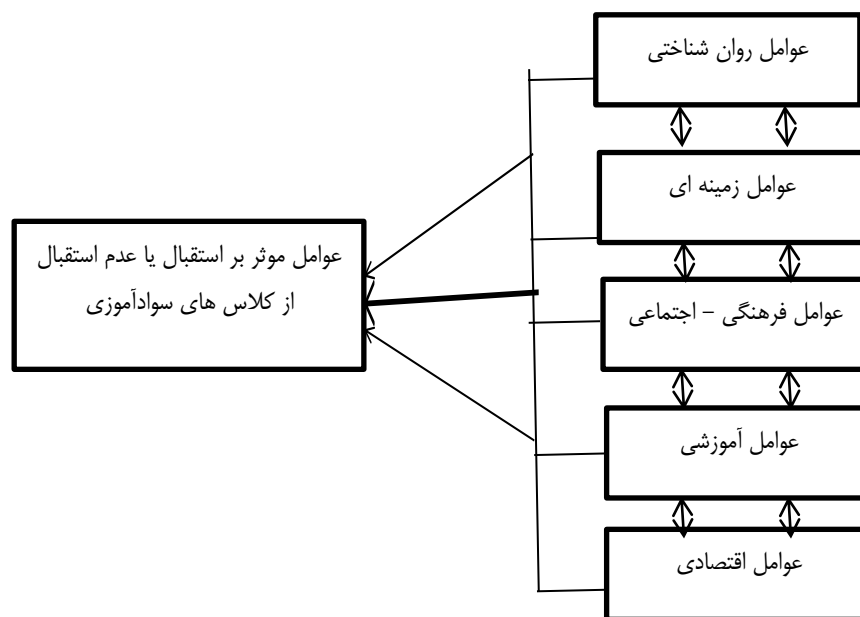
یکی از مهم‌ترین عناصر در یادگیری و شرکت در برنامه‌های آموزش بزرگسالان انگیزه است. انگیزه محرکی است که آدمی را برای رسیدن به هدف وادار به تلاش و کوشش می‌کند [۱۹]. افزایش سن هم از جنبه مثبت و هم منفی آن، روی آموزش بزرگسالان تاثیر می‌گذارد. از جمله اینکه انگیزه آنها به شدت کاهش می‌یابد و توانایی‌های مختلف آنها تحلیل می‌رود. تحقیقات نشان می‌دهد که توانایی‌های حسی- ادراکی در سنین

است و باعث ایجاد نظام زندگی و فکری خاصی برای آنان شده است، به شدت وابسته و پایبندند [۲۰] سنت در جامعه کردستان به نوعی ریشه دارد، خصوصاً در میان بزرگسالان که به شدت آموخته‌های آنان را تحت تاثیر قرار می‌دهد. اگر آنچه بزرگسالان می‌آموزد، مغایر و در تضاد با تجارب گذشته‌اش باشد، کار مشکل می‌شود. چرا که او به سختی می‌تواند مطالب و معلومات تازه را بپذیرد و روی یافته‌های نادرست قبلی‌اش خط بطلان بکشد.

بزرگسالان وقتی در یک دوره آموزشی شرکت می‌کنند که ببینند ارزش آنچه به دست می‌آورند از منابعی که صرف یادگیری می‌کنند بیشتر باشد. البته نمی‌توان فرد را فقط تنها و جدا مورد فرض قرار داد؛ بلکه منتج از زنجیره پیچیده‌ای از پاسخ‌ها بر پایه ارزیابی موقعیت فرد از محیط خود اوست. خودارزیابی و نگرش فرد نسبت به آموزش از مهمترین عواملی است؛ که باید مد نظر قرار گیرد. در یک معنا بزرگسالان در صورتی در دوره‌های آموزشی شرکت می‌کنند که معتقد باشند می‌توانند یاد بگیرند و متعاقباً نتایج یادگیری را در نیازهای شخصی خود ببینند. وقتی فرد بین نیازها، اهداف، ماهیت برنامه‌های آموزش و محیط آموزشی تجانس خاصی مشاهده نکند، عدم مشارکت ایجاد می‌شود.

بزرگسالی کاهش می‌یابد [۲۰]. جدا از این بررسی‌های مختلف نشان می‌دهد که توانایی انسان برای یادگیری با افزایش سن کاهش قابل توجهی نمی‌یابد. اما بزرگسالان معمولاً تصور می‌کنند که توانایی‌های ذهنی و هوشیشان با افزایش سن کاهش زیادی یافته است و این مسئله را دست‌آویزی برای شانه خالی کردن از یادگیری قرار می‌دهند. موقعیت‌های یادگیری آن هم در حضور دیگران، اصولاً برای بزرگسالان اضطراب‌انگیز است. اکثر بزرگسالان «آموزش مدرسه‌ای» را مخصوص کودکان و نوجوانان می‌دانند و شرکت در کلاس‌ها را دور از شان خود می‌شمارند [۱۹].

در ارتباط با شرایط اجتماعی می‌توان ذکر کرد، که روند فکری افراد جامعه ما به نحوی شکل گرفته است که در اکثر موارد، برخورداری از موقعیت‌های اقتصادی بهتر، مد نظر است که لزوماً نیاز به علم و دانش ندارد. این امر متأسفانه بصورت قابل توجهی در افراد شک و تردید ایجاد می‌کند و آنان را نسبت به سواد آموزشی بی‌قید می‌سازد. چرا که اغلب مشاهده می‌کنند افرادی با توانایی علمی و آموزشی بسیار پایین و حتی بیسواد از موقعیت اقتصادی و اجتماعی بسیار بالایی برخوردارند [۲۱]. بزرگسالان بی‌سواد به فرهنگی که زائیده شرایط اقتصادی- اجتماعی آنان

شکل ۱: نمودار مدل نظری تحقیق برگرفته از یافته های پژوهش

است. ابتدا جهت جمع آوری داده‌های مورد نیاز، از روش کمی و پرسشنامه محقق ساخته که قبلاً روایی و اعتبار آن سنجیده شده، استفاده شد. سپس با ایجاد یک میزگرد کارشناسی، مهمترین عوامل مرتبط با سؤالات و اهداف تحقیق استخراج و به عنوان گویه های پرسشنامه تحقیق تدوین گردید.

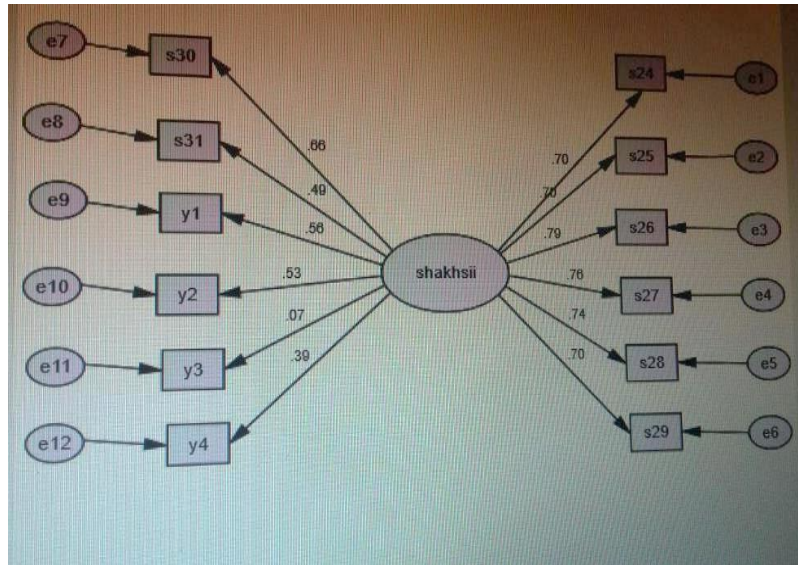
روش‌شناسی

روش تحقیق به کار رفته در این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر شیوه جمع آوری و دریافت اطلاعات در حوزه مطالعات میدانی و همچنین از نظر ماهیت، کمی می‌باشد. لذا روش تحقیق در پژوهش حاضر از نوع توصیفی و غیر آزمایشی

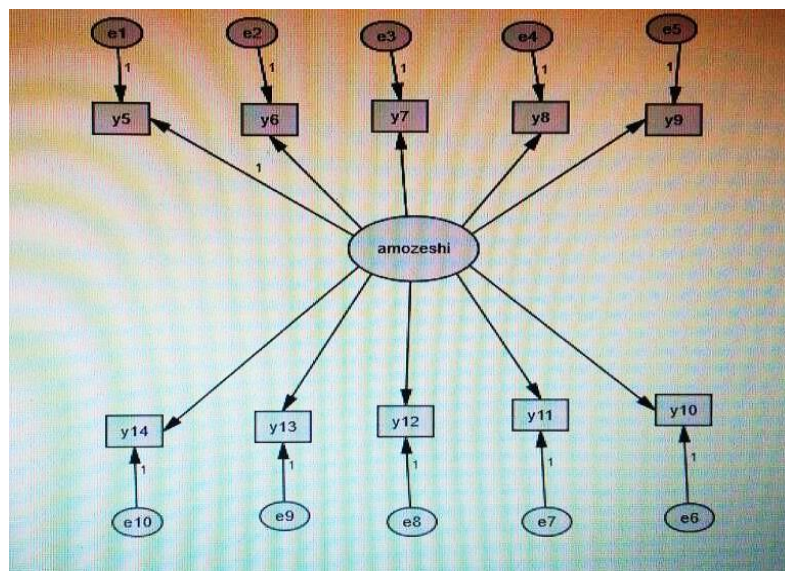
مورد نظر را از جامعه نمونه مورد مطالعه گردآوری کرد. اطلاعات مربوط به اندازه گیری داده‌های پژوهش شامل یک پرسش نامه معتبر جمع آوری گردید این پرسشنامه ۵۵ سؤال داشته و از پرسشگران خواسته شده بود که نظرات پاسخ دهندگان را بدون هیچ دخل و تصرفی ثبت نمایند. تعیین پایایی سؤالات پرسشنامه با استفاده از تحلیل عامل تاییدی و نیز برگزاری پنل خبرگان و متخصصین انجام شد.

ابزارهای اندازه گیری

ابزار گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه انجام شده است. پرسشنامه حاوی تعدادی سؤال درباره متغیرهای مورد سنجش از جامعه مورد مطالعه است. این سؤالات با استفاده از تکنیکهای خاص و نیز مقیاس هابه گونهای ساخته شد که بتوان اطلاعات

شکل ۲: تحلیل عامل تاییدی برای متغیر عوامل شخصی

شکل ۳: تحلیل عامل تاییدی برای متغیر عوامل آموزشی

بخش	شهری						
	روستایی و غیر ساکن		مرد		زن		
	جمع	قبولی ۱۳۹۳	مرد	زن	مرد	زن	
مربوطان	۱-۳۳۳	۳۳۹	۱-۵۷۳	۱۱۷۷	۳۱۴۵	۲۴-۹	۳۸۳۳
بانک	۹۱۸-	۱۳۳	۹۳۳۳	۱-۲۸	۳۷۶-	۱۶-۱	۳۹۳۳
سازج	۸۷۹۳	۳۳۳	۹۱۳۶	۵۳۳	۱۱۹۱	۲-۹۹	۳۳-۵
سفر	۸۳۵۳	۱۳۷	۸۴۹-	۷۹۳	۱۵۵۶	۱۸۳۹	۲۳۹۳
دیواندرو	۶۶۲-	۲-۵	۶۸۳۵	۱۳۲-	۳۷-۶	۶۵۷	۱۱۳۳
قرو	۳۳۳۵	۱۳۳	۳۵۷۹	۲-۲	۱۲۱۹	۱۱۷۳	۹۸۳
سروآباد	۳۳-۳	۱۳۳	۳۵۳۷	۹۸۹	۳۳۳۳	۵۵	۱۱۳
زوبه	۳۳۳۵	۵۳	۳۳۷۸	۶۵۳	۲۴۵۱	۳-	۱۳۵
دهککلان	۳۳۳-	۱۳-	۳۳۶-	۵۶۶	۱۵۷۸	۳۹۹	۷۱۷
موجش	۳۳۳۳	۳۱۹	۳۳۳۳	۷-۶	۳۳۳۳	۳۳	۱۵۸
بیجار	۳۳۳۷	۳۳۶	۳۳۳۳	۵۵۵	۸۸۳	۳۳۸	۵۵۸
کامیاران	۳۳۷۸	۶۵	۳۳۳۳	۵۶۵	۱۷۶۱	۳۳	۸۳
کامیاران	۳-۳۸	۳۳	۳-۹-	۳۳۳	۳۸۳	۱۳۳۹	۱۳۵
سریش آباد	۱۶۵۷	۳۵	۱۶۸۳	۳۸۳	۱-۹۶	۵۶	۳۳۷
کرانی	۱۱۸۳	۳۵	۱۳۳۸	۳۹۷	۷۹-	۳۸	۹۳
کل استان	۶۸۹۳۳	۳-۹۸	۷۱-۲-	۱-۱۹	۳۷۱۳۷	۱۴۱۳۷	۱۹۷۳۸

شکل ۴: آمار کل بی سوادان

آمار نشان می‌دهد، از مجموع ۳۶۲ نفر از افراد مورد مطالعه ۲۲/۱ درصد از پاسخگویان مرد و ۷۷/۹ درصد زن بوده‌اند. آمارها حاکی از آن است که به علت مسائل عمدتاً فرهنگی، اجتماعی و ارزشی معمولاً زنان و دختران از تحصیل محروم می‌شده‌اند.

تجزیه و تحلیل داده ها

توصیف جمعیت شناختی نمونه آماری

در این بخش ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخگویان به تفکیک جنسیت، سن، تأهل، درآمد، تعداد فرزندان، مشخص شده است.

جدول ۱: توصیف نمونه آماری بر اساس جنسیت

ارزش	مرد	زنان	کل	فراوانی	درصد	درصد ارزش	درصد انباشتی
مرد	۸۰	۲۸۲	۳۶۲	۲۲/۱	۲۲/۱	۲۲/۱	۲۲/۱
زن	۲۸۲	۳۶۲	۳۶۲	۷۷/۹	۷۷/۹	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰
کل	۳۶۲	۳۶۲	۳۶۲	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

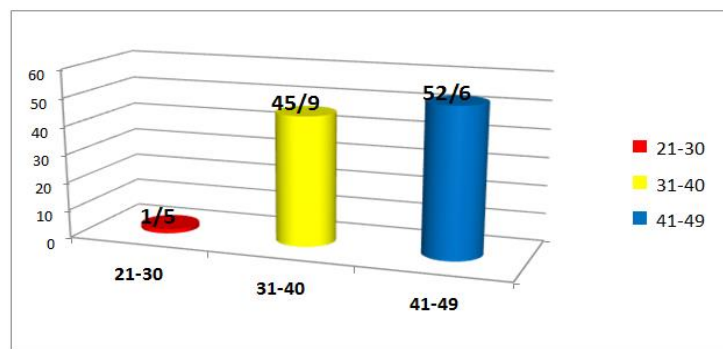
میشود. ۵/۱ درصد از پاسخگویان بین ۲۱ سال تا ۳۰ سال ، ۹/۴۵ درصد از پاسخگویان بین ۳۱-۴۰ سال و ۶/۵۲ درصد از پاسخگویان بین ۴۱-۴۹ سال سن دارند.

توصیف نمونه آماری بر اساس سن

اطلاعات مربوط به سن پاسخگویان در جدول زیر و در شکل ارائه شده است. همان طور که در این جدول و نمودار ملاحظه

جدول ۲: اطلاعات مربوط به سن پاسخگویان

گروه سنی	فراوانی	درصد
۲۱-۳۰	۲	۱/۵
۳۱-۴۰	۶۲	۴۵/۹
۴۱-۴۹	۷۱	۵۲/۶
کل	۱۳۵	۱۰۰/۰

شکل ۲: نمودار اطلاعات مربوط به سن پاسخگویان

توصیف نمونه آماری بر اساس تأهل

اطلاعات مربوط به تأهل پاسخگویان در جدول زیر و شکل ارائه شده است. همان طور که در این جدول و نمودار ملاحظه می-

شود. از مجموع ۳۶۲ نفر از افراد مورد مطالعه، ۸۹/۵ درصد از پاسخگویان متأهل و ۱۰/۵ درصد از پاسخگویان مجرد هستند.

جدول ۳: وضعیت تأهل

درصد انباشتی	درصد ارزش	درصد	حضور کلاس		
۱۰/۵	۱۰/۵	۱۰/۵	۳۸	مجرد	ارزش
۱۰۰/۰	۸۹/۵	۸۹/۵	۳۲۴	متأهل	
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۶۲	کل	

توصیف نمونه آماری بر اساس درآمد

اطلاعات مربوط به درآمد پاسخگویان در جدول زیر ارائه شده است. همان طوری که در این جدول و نمودار ملاحظه میشود.

۴۵/۵ درصد از پاسخگویان درآمدشان کم، ۵۱/۱ درصد از پاسخگویان درآمدشان متوسط و ۳/۳ درصد از پاسخگویان درآمدشان زیاد هست.

جدول ۴: مربوط به وضعیت درآمد افراد

درصد انباشتی	درصد ارزش	درصد	حضور در کلاس		
۴۵/۶	۴۵/۶	۴۵/۶	۱۶۵	کم	ارزش
۹۶/۷	۵۱/۱	۵۱/۱	۱۸۵	متوسط	
۱۰۰/۰	۳/۳	۳/۳	۱۲	زیاد	
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۶۲	کل	

یافته‌های جدول حاکی از آن است که بیشتر افراد مورد مطالعه دارای وضعیت درآمدی متوسط به پایین بوده اند. همین امر می-تواند به عنوان عامل مهمی در میزان استقبال یا عدم استقبال افراد از کلاس‌های نهضت سوادآموزی مورد توجه قرار گیرد.

اطلاعات مربوط به تمایل به شرکت کردن در کلاس‌های سوادآموزی پاسخگویان در جدول زیر ارائه شده است. همان طور که در این جدول و نمودار ملاحظه می‌شود. ۶۴/۶ درصد از پاسخگویان جواب داده اند که قبلاً در کلاس‌های سوادآموزی شرکت کرده‌اند و ۳۵/۴ درصد از پاسخگویان جواب خیر را داده-اند. همچنین حدود ۶۳ درصد گفته‌اند که در کلاس شرکت خواهند کرد و ۳۷ درصد از افراد نیز گفته‌اند که در آینده هم در کلاس‌ها شرکت نخواهند کرد.

توصیف نمونه آماری بر اساس شرکت کردن در کلاس‌های سوادآموزی

جدول ۵: مایل به حضور در کلاس

درصد انباشتی	درصد ارزش	مایل به حضور درصد در کلاس			
۶۴/۶	۶۴/۶	۶۴/۶	۲۳۴	بله	ارزش
۱۰۰/۰	۳۵/۴	۳۵/۴	۱۲۸	نه	
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۶۲	کل	
		حضور در کلاس			
درصد انباشتی	درصد ارزش	درصد	حضور کلاس		
۶۳/۰	۶۳/۰	۶۳/۰	۲۲۸	بله	ارزش
۱۰۰/۰	۳۷/۰	۳۷/۰	۱۳۴	نه	
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۶۲	کل	

جدول ۶: آمار توصیفی مربوط به متغیرها و مؤلفه های پژوهش

کشیدگی	چولیدگی	Max	Min	واریانس	انحراف معیار	مد	میانگین	
۰/۹۶	-۰/۷۶	۶۸	۲۰	۶۷/۱۵	۸/۱۹	۵۱	۵۱/۴۴	عامل فرهنگی
۱۱/۷۸	۱/۶۲	۷۲	۸	۳۵/۶۴	۵/۹۷	۲۰	۲۳/۱۵	عامل اقتصادی
۲۶/۵۱	۳/۲۷	۱۱۰	۱۳	۶۴/۸۵	۸/۰۵	۲۷	۳۰/۶۶	عامل انگیزشی
۰/۳۸	-۰/۰۳	۶۶	۰	۱۰۱/۴۹	۱۰/۰۷	۵۰	۳۴/۶۶	عامل آموزشی
۱۳/۵۵	۲/۳۹	۹۰	۱۰	۹۹/۹۴	۹/۹۹	۳۴	۲۹/۰۳	عامل خانوادگی
-۰/۱۷	-۱/۳۵	۲	۱	۰/۱۷	۰/۴۱	۲	۱/۷۷	جنس
-۰/۱۳	-۰/۶۶	۸	۱	۲/۱۰	۱/۴۴	۸	۶/۳۷	سن
-۱/۳۳	۰/۲۶	۴	۱	۱/۲۷	۱/۱۲	۱	۲/۲۷	شهر
۴/۷۲	-۲/۵۸	۲	۱	۰/۰۹	۰/۳۰	۲	۱/۸۹	تأهل
-۰/۸۹	۰/۲۶	۳	۱	۰/۳۱	۰/۵۵	۲	۱/۵۷	درآمد
-۱/۶۳	۰/۶۱	۲	۱	۰/۲۲	۰/۴۷	۱	۱/۳۵	حضور در کلاس
-۱/۷۱	۰/۵۴	۲	۱	۰/۲۳	۰/۴۸	۱	۱/۳۷	حضور در آینده

یافته های استنباطی پژوهش

در این پژوهش برای به دست آوردن پایایی پرسشنامه، ابتدا روی گویه‌های این پرسشنامه تحلیل عاملی اکتشافی^۷ به روش مؤلفه‌های اصلی و با استفاده از چرخش واریماکس صورت گرفت که پنج عامل شناسایی شدند. ضمناً میزان KMO^۸ مساوی ۰/۸۴ و آزمون کرویت بارتلت^۹ نیز معنی دار بود؛ که مطابق با عامل‌های شناسایی شده در کارهای قبلی می‌باشند.

همانطور که جدول ۶ نشان می‌دهد بیشترین و کمترین میانگین به ترتیب مربوط به عامل فرهنگی و عامل اقتصادی می‌باشد. همچنین بیشترین و کمترین انحراف معیار به ترتیب مربوط به عامل آموزشی و عامل اقتصادی می‌باشد. براساس جدول، بیشترین نمره مربوط به عامل انگیزشی و همچنین کمترین نمره مربوط به عامل آموزشی می‌باشد.

جدول ۷: تحلیل عامل اکتشافی بر روی پرسشنامه

ردیف	ماده ها
۱.	سواد آموزی فقط برای کودکان و نوجوانان است.
۲.	سوادآموزی فقط برای مردان ضرورت دارد.
۳.	در فرهنگ ما زمانی که برای سوادآموزی صرف میشود عبادت است.
۴.	در باور ما کار و شغل از داشتن سواد خیلی مهمتر است.
۵.	تا زمانی که سوادآموزی به زبان مادری نباشد، به کلاس نمیروم.
۶.	باسواد که از طرف مردم موفقیت و پیشرفت تلقی نمیشود.
۷.	از اینکه دیگران بفهمند من بی سوادم احساس خوبی ندارم
۸.	از نظر افراد اجتماع سواد آموزی با ارزش تلقی میشود.
۹.	دوستان و آشنایانم باسواد را خیلی مهم میدانند.
۱۰.	انتظار همسایه‌هایم این است که لازم است من باسواد باشم.
۱۱.	امروزه باسواد، به عنوان یک ارزش مهم قلمداد میشود.
۱۲.	امروزه باسواد یکی از ضرورت‌های هر شهروندی است.
۱۳.	داشتن سواد امروزه به عنوان یک باور ملی مطرح است.
۱۴.	مردم شهرمان سواد را یکی از پیش فرضهای مقبولیت هر فردی میدانند.
۱۵.	داشتن سواد در جامعه باعث بهبود منزلت و احترام اجتماعی میشود.
۱۶.	کارفرمای من با آمدن من به کلاس سوادآموزی مخالف است.

فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان

ردیف	ماده ها
۱۷.	داشتن سواد باعث زیاد شدن فرصتهای کسب درآمد میشود. *
۱۸.	وضعیت اقتصادی ضعیف امکان سوادآموزی را از من گرفته است. *
۱۹.	بسیاری از فرصتهای درآمدی را به خاطر بیسوادی از دست دادم. *
۲۰.	به علت داشتن شغل دوم و سوم، فرصت رفتن به کلاس سواد آموزی را ندارم. *
۲۱.	رفتن به کلاس سوادآموزی باعث میشود از کار و شغلم عقب بمانم. *
۲۲.	سوادآموزی به توانایی من در حل مشکلات و مسائل زندگی و شغلی کمکی نمیکند. *
۲۳.	هزینههای ایاب وذهاب برای رفتن به کلاس برای من زیاد است. *
۲۴.	سواد در شغل و فعالیتی که دارم نقش زیادی دارد. *
۲۵.	با وضعیت جسمانی که من دارم امکان سوادآموزی وجود ندارد. *
۲۶.	بدون داشتن سواد زندگی کردن در دنیای پیچیده امروزی دشوار است. *
۲۷.	چون بی سواد هستم از بسیاری از امکانات و ابزارهای زندگی و شغلی بی بهره‌ام. *
۲۸.	من انسانی هستم که دوست دارم چیزهای جدید و تازه‌های را بیاموزم. *
۲۹.	من از بودن با افراد دیگر در کلاس درس احساس خوبی دارم. *
۳۰.	من احساس نیاز به سواد آموزی نمی‌کنم. *
۳۱.	من به آموختن سواد علاقه‌ای ندارم. *
۳۲.	یادگیری محتوای کتابها برایم دشوار است. *
۳۳.	مطالبی که آموزش میدهند متناسب با نیاز برای من نیست. *
۳۴.	قدرت یادگیری ذهنی من برای سوادآموزی کاهش یافته است. *
۳۵.	بسیاری از مطالب را نمی‌توانم به درستی درک و یاد بگیرم. *
۳۶.	آموزش دهندگان درارابه مطالب ضعیف هستند. *
۳۷.	آموزش دهندگان به نیازهای من توجهی ندارند. *
۳۸.	آموزش دهندگان انگیزه لازم برای موفقیت کار خود ندارند. *
۳۹.	مکان کلاس از لحاظ وسایل نشستن راحت نیست. *
۴۰.	مکان کلاس از لحاظ نور و وسایل سرمایشی و گرمایشی مناسب نیست. *
۴۱.	زمان برگزاری کلاسها در هفته مناسب نیست. *
۴۲.	طول برگزاری دورهها طولانی و زیاد است. *
۴۳.	امتحان وارزشیابی پایانی متناسب با مطالب آموخته شده نیست. *
۴۴.	فرایند سوادآموزی دارای مقررات سختی است. *
۴۵.	تجهیزات آموزشی کلاسها (تخته کلاس، وسایل آموزش و...) مناسب نیست. *
۴۶.	خانوادهام با شرکت من در کلاس سوادآموزی موافق نیستند. *
۴۷.	خانوادهام امکانات لازم برای رفتن من به کلاس سوادآموزی را فراهم نمیکند. *
۴۸.	من جرات مطرح کردن رفتن به کلاس سوادآموزی را با خانوادهام ندارم. *
۴۹.	هیچ فردی در خانواده ما از طریق تحصیل به جایی نرسیده است. *
۵۰.	در خانواده ما زمانی برای پرداختن به سوادآموزی وجود ندارد. *
۵۱.	در خانواده ما، هیچ مشوقی برای با سواد بودن دیده نمیشود. *
۵۲.	در خانواده ما تفاوتی بین باسواد و بی سواد وجود ندارد. *
۵۳.	خانوادهام در مورد ثبت نام و شروع کلاسهای سوادآموزی اطلاعی به من نمی‌دهد. *
۵۴.	فاصله خانه ما از محل کلاسها زیاد است. *
۵۵.	در خانواده ما به دلیل مشغولیت زیاد، وقتی برای رفتن به سوادآموزی باقی نمی‌ماند. *

همان طور که جدول زیر نشان می‌دهد تمامی آزمونهای مانوا معنی دار میباشند؛ یعنی تفاوت معنی داری بین شهرهای مختلف از نظر عدم استقبال از کلاسها وجود دارد.

فرضیه ۱) بین شهرهای مختلف از لحاظ عوامل مؤثر بر عدم استقبال تفاوت وجود دارد. برای بررسی این فرضیه از روش تحلیل واریانس چندمتغیری استفاده کرده‌ایم که نتیجه آن در جدول زیر مشاهده می‌شود.

جدول ۷: آزمون تحلیل واریانس چند متغیری برای مقایسه متغیرها در بین شهرهای مختلف

نام آزمون	مقدار	F	Df	خطا df	سطح معنی داری
پیلابی	۰/۳۸۶	۱۰/۵۰	۱۵	۱/۰۶۸	۰/۰۰۱
ویلکز	۰/۶۴۴	۱۱/۲۶۷	۱۵	۹۷۷/۶۴	۰/۰۰۱
هاتلینگ	۰/۵۰۸	۱۱/۹۴۷	۱۵	۱/۰۵۸	۰/۰۰۱
بزرگترین روی ریشه	۰/۴۰۵	۲۸/۸۴۶	۵	۳۵۶	۰/۰۰۱

جدول ۸: بررسی اثرات بین گروهی برای مقایسه متغیرها در بین سنین مختلف

منبع تغییرات	عوامل	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	Df درجه آزادی	F	سطح معناداری
فرهنگی	۳۶۷/۱۸۳	۵۲/۴۵۵	۷	۰/۷۷۸	۰/۶۰۶	
سن	۳۱۵/۳۶۵	۴۵/۰۵۲	۷	۱/۲۷۰	۰/۲۶۴	
زمینهای	۴۹۹/۵۰۵	۷۱/۳۵۸	۷	۱/۱۰۳	۰/۳۶۱	
آموزشی	۴۷۲/۴۳۵	۶۷/۴۹۱	۷	۰/۶۶۱	۰/۷۰۵	
خانوادگی	۱۰۳۵/۷۵۰	۱۴۷/۹۶۴	۷	۱/۴۹۵	۰/۱۶۸	

جدول ۹: آزمون تحلیل واریانس چند متغیری برای مقایسه متغیرها در بین وضعیت تأهل

نام آزمون	مقدار	F	Df	خطا df	سطح معنی داری
پیلابی	۰/۰۸۶	۲/۱۱۰	۱۵	۱/۰۶۸	۰/۰۰۸
ویلکز	۰/۹۱۵	۲/۱۱۹	۱۵	۹۷۷/۶۴۰	۰/۰۰۸
هاتلینگ	۰/۰۹۰	۲/۱۲۴	۱۵	۱/۰۵۸	۰/۰۰۷
بزرگترین ریشه روی	۰/۰۶۲	۴/۳۹۸	۵	۳۵۶	۰/۰۰۱

بحث و نظر

یکی از شیوه‌های معمول ایجاد کردن انگیزه در یادگیرندگان در جامعه ما استفاده از مؤلفه‌های انگیزش بیرونی مانند ارائه تقویت‌های مثبت و تشویق‌های بیرونی است. ضررهای نهفته این نوع محرک‌های انگیزشی، وابسته کردن یادگیرنده به پاداش و مشروط کردن تلاش یادگیرنده است. بنابراین اینکه در پژوهش حاضر یکی از عوامل عدم استقبال از کلاس‌های نهضت سوادآموزی عامل انگیزشی است طبیعی به نظر می‌رسد چرا که پاداش‌های بیرونی، شیوه‌های مدیریتی اجرایی و تدریس معلم‌محور از ویژگی‌های بارز این کلاس‌هاست. این در حالی است که موفق‌ترین نظریه انگیزشی در وادار کردن یادگیرنده نظریه کاهش محرک سائق، حال است که بر مبنای آن احساس نیاز فرد، عادت‌ها و تمرین‌های فرد، میزان جذابیت انجام کار

همان طور که جدول ۸ نشان می‌دهد هیچ کدام از آزمونهای مانوا معنی دار نمیباشند.

فرضیه ۳) بین وضعیت تأهل (مجرد و متأهل) از لحاظ عوامل مؤثر بر عدم استقبال تفاوت وجود دارد. برای بررسی این فرضیه از روش تحلیل واریانس چندمتغیری استفاده کرده‌ایم که نتیجه آن در جدول زیر مشاهده می‌شود.

همان طور که جدول ۹، نشان می‌دهد تمامی آزمون‌های مانوا معنی‌دار می‌باشند.

مدل مفروض روابط عوامل چندگانه خانوادگی، فردی، فرهنگی - اجتماعی، آموزشی و اقتصادی با عدم استقبال از کلاسهای نهضت سوادآموزی در نمونه استان کردستان برانزنده داده‌ها است. نتیجه تحلیل مسیر نشان می‌دهد که مدل پیشنهادی ما برانزنده داده‌ها است. این امر بیانگر تأیید فرضیه اصلی پژوهش است.

یادگیری بزرگسالان را بنحو موثری شکل دهند. برنامه آموزشی از نظر کمی و کیفیت و محتوا باید تغییرات اساسی کند. از نظر کمی باید دوره آموزشی طولانی‌تر شود و از نظر کیفیت برنامه‌ها تغییر یابد و اصلاح شود.

د: وجود تبعیض‌های آموزشی

یکی از انواع تبعیضات آموزشی در جامعه ما اختلاف سطح کمی و کیفیت آموزش زنان و مردان است، که به مراکز راه می‌یابند، بسیار کمتر از درصد مردان است. حال اینکه زنان نقش بسیار مهمی در سازندگی کشور بعهده دارند و برای ترقی و تعالی جامعه باید این تبعیض از بین برود.

پیشنهادات تحلیلی - سیاستی

۱- با توجه به ماهیت آموزش بزرگسالان که مهارتی-کارکردی است، پیشنهاد می‌شود به جای تمرکز بر ارائه اطلاعات صرف که مخصوص آموزش‌های تدریجی و بلند مدت کودکان است، در تدوین و تهیه متون و محتوای آموزشی مخصوص بزرگسالان به جنبه مهارتی و کارکردی بودن مطالب آموزشی بیشتر توجه شود.

۲- لازم است هم برنامه‌ریزان و هم آموزشگران و نیز متون آموزشی متوجه اهمیت و ارزش تجارب غنی بزرگسالان بوده، فرایند یادگیری را بر اساس همین تجارب روزمره سامان دهند!

۳- بنابر یافته‌های پژوهش و مطابق با نظریات کلوزکی، نسبت بار به قدرت در افراد مورد مطالعه در کردستان معکوس است. لذا بهتر است که در فرایند آموزش بزرگسالان تکالیف، مسوولیت‌ها و مسایل بزرگسالان توجه شود. برای نمونه توجه به مسایل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی می‌تواند به جذب و ماندگاری بزرگسالان در کلاس‌های نهضت بیشتر کمک نماید. لذا باید مجموعه انرژی‌های مثبت و منفی در حوزه آموزش بزرگسالان را در فرایند آموزش آنان مورد توجه جدی قرار داد.

۴- بنابر یافته‌های تحقیق و در تطابق با نظریات حوزه بزرگسالی، دست اندرکاران نهضت سواد آموزی بایستی به جای تاکید بر آموزش تئوری‌ها متوجه این نکته باشند که این تجربه-ها هستند که به تئوری منجر می‌شوند. لذا همانطور که اشاره گردید، تجارب ذیقیمت بزرگسالان بایستی در برنامه‌ریزی‌ها بیشتر مورد توجه قرار گیرد. از همین رو، بایستی گفت که با توجه به تنوع و تکثر فرهنگی، هنجاری در گستره جامعه ایران و نیز تنوع و تکثری که یافته‌های تحقیق حاضر درحوزه چهار شهرستان مورد مطالعه در استان کردستان نیز آن را تایید می‌کند، در کلیه سطوح سوادآموزی از تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی، اجرا و ارزشیابی برنامه‌ها، ضروری است که این ویژگی‌های

برای فرد و نداشتن نوسان و تأخیر مهمترین عوامل مؤثر بر یادگیری و توان کار هستند نه عوامل و انگیزه‌های بیرونی.

یکی دیگر از عوامل عدم استقبال از کلاس‌های نهضت سوادآموزی در پژوهش حاضر عامل خانوادگی است. بر این مبنا که خانواده‌های ما سواد و یادگیری را برای زیستن ضروری نمی‌دانند و این تا حدودی موجه است؛ زیرا معمولاً بر نمره، رقابت و نوع مدرسه در آموزش بیشتر تاکید می‌شود تا یادگیری و رضایت تحصیلی؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که با افزایش دادن زمان خواندن کتاب و مجله در خانواده‌ها، افزایش آموزش‌های غیر رسمی و فوق برنامه‌های جالب و جذاب الگوی مطالعه کردن را ترویج بدهیم.

یکی دیگر از عوامل عدم استقبال از کلاس‌های نهضت سوادآموزی در پژوهش حاضر عامل اقتصادی است و این مساله خیلی جای تعجب نیست، زیرا بر مبنای نظریه ناهماهنگی شناختی فستینگر افراد با دو شناخت ناهماهنگ نمیتوانند کنار بیایند و به توجیه نابسند می‌پردازند و برای هر کاری که دنبال توجیه بیرونی باشند توجیحات درونی کم می‌شود؛ بنابراین باید این نکته را مد نظر قرار دهیم که با دادن پاداش بیرونی و خدمات اقتصادی تنها میتوان تعداد کمی از افراد را به سمت این کلاسها سوق داد چراکه دلیل، انگیزه و توجیه درونی در این افراد ضعیف است. با این وصف، موانع آموزشی که بر سر راه آموزش بزرگسالان وجود دارد را می‌توان به چهار دسته تقسیم کرد:

الف: عدم استفاده از روش‌های تدریس مناسب

اغلب اوقات در کلاس‌های آموزشی بزرگسالان از روش‌های تدریسی استفاده می‌شود که مناسب با شرایط ذهنی و موقعیت فردی، اجتماعی و شغلی بزرگسالان نیست. برای کارایی بیشتر مطالب بزرگسالان می‌دانند [۲۲].

ب: کمبود محتوا و مواد آموزشی مناسب

کتاب‌ها و موادی که ظاهری سطحی و کودکانه دارند می‌توانند برای بزرگسالان جالب باشند. در برنامه‌های سواد آموزی محتوا و مواد آموزشی باید با در نظر گرفتن شرایط اجتماعی، اقتصادی و بویژه شغل و حرفه بزرگسالان تهیه و تدوین شود. برای هر گروه شغلی، جنسی و شهری و روستایی مواد جداگانه‌ای باید تدارک دیده شود [۲۲].

ج: فقدان کارایی آموزشگران

آموزش آموزشگران معمولاً محدود و ناقص است و محتوا و مواد آموزشی که برای آموزشگران تهیه و تدوین می‌شود به گونه‌ای نیست که بتوانند آنان را به گونه‌ای آماده ساز که بتوانند روند

۹- با توجه به این که عامل اقتصادی بر عوامل سه گانه آموزشی، فرهنگی و اقتصادی تاثیر می‌گذارد، لذا در برنامه‌ریزی‌ها لازم است که شرایط اقتصادی جامعه هدف مورد توجه قرار گیرد. چرا که یافته‌های تحقیق گویای این نکته است که هر چه سطح درآمد خانوار پایین‌تر باشد، تمایل کمتری به استقبال از کلاس‌ها از خود نشان می‌دهند. این امر تا حدود زیادی منطقی است، چرا که در سلسله نیازهای فردی و خانوادگی عوامل مرتبط با اقتصاد همواره از اولویت برخوردارند. در واقع به تعبیر پاسونز که یکی از برجسته‌ترین متفکران حوزه تعلیم و تربیت (خصوصاً در ایالات متحده) است، معتقد است که خرده نظام اقتصادی انرژی لازم را برای سایر خرده نظام‌ها از جمله: خرده نظام‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی فراهم می‌کند. بدیهی است که نتایج این فرضیه مویده مطالعات تئوریک در حوزه توسعه نیز می‌باشد. چنان که افرادی نظیر راجرز و مک کله لند و دیگران پیوندی وثیق بین سطح سطح سواد افراد جامعه و رفاه زیستی آن جامعه بر قرار کرده‌اند. به عبارت دیگر همان طور که در بخش تئوریک اشاره شد، بین سطوح سواد و فقر رابطه تعاملی و هم افزا وجود دارد.

۱۰- با توجه به این که عوامل فرهنگی و اجتماعی بر تمایل یا عدم تمایل به شرکت در کلاس‌ها تاثیر دارد، لازم است که برنامه‌ریزان امر در تهیه متون آموزشی، نحوه آموزش، انتخاب آموزشگران، زمان و مکان آموزش و ... توجه ویژه ای به مسایل فرهنگی و اجتماعی بنمایند. برای نمونه از یک طرف، با توجه به ویژگی‌های ارزشی-هنجاری خصوصاً ارزش‌های بالای مردسالارانه در جامعه مورد مطالعه و از طرف دیگر نرخ بالای بی‌سوادی در میان زنان، به نظر می‌رسد بر خی‌هنجارهای پیش گفته در عدم استقبال بی‌سوادی از کلاس‌های نهضت سواد آموزشی بی‌تاثیر نیست. از این رو ما معتقدیم که در جامعه کردستان با در نظر گرفتن جمیع جهات، عوامل موثر بر عدم استقبال بی‌سوادی قبل از آنکه مسایل فردی، انگیزشی، درونی یا روان شناختی باشد، ماهیتی اجتماعی، ساختاری داشته، نسبت به کنشگران اجتماعی بیرونی‌اند. به عبارت دیگر معتقدیم که توسعه یا توسعه نیافتگی آموزشی تابعی از عوامل مختلف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است. بنابر این پیشنهاد اکید مبتنی بر یافته‌های میدانی این پژوهش، توصیه به لزوم توجه و اولویت بخشی به حساسیت‌های فرهنگی و اجتماعی در برنامه‌ریزی‌ها مرتبط با سواد آموزشی بزرگسالان است.

خاص فرهنگی، جغرافیایی، قومی و اجتماعی را مورد توجه جدی قرار داد. به زعم ما، نقد اساسی‌ای که می‌توان بر فرایند کلی آموزش بزرگسالان در ایران و به تبع آن در کردستان وارد کرد، این است که آموزش بزرگسالان فاقد پارادایم فکری، معرفتی و روشی منحصربفرد و متکی به ویژگی‌های آموزش بزرگسالان است. به عبارت دیگر ما معتقدیم که فرایند آموزش بزرگسالان تابع و حتی کپی‌برداری از سیاست‌های آموزش کودکان و نوجوانان است. از این رو می‌توان به ضعف فکری و ساختاری-کارکردی برنامه‌های آموزش بزرگسالان در ایران اذعان داشت.

۵- بر اساس پژوهش‌های گوناگون نرخ اختلالات یادگیری مخصوصاً اختلال یادگیری خواندن در افراد آموزش دیده نهضت سوادآموزی در حد بالایی قرار دارد، و همین نرخ بالای اختلال یادگیری یکی از عوامل بی‌انگیزگی جامعه مورد توجه برای حضور در کلاس‌های نهضت سوادآموزی است بنابراین پیشنهاد می‌شود آموزش‌های متنوعی در زمینه ادراک دیداری، ادراک شنیداری، نارساخوانی و نارساخوانی در کنار سایر برنامه‌های نهضت سوادآموزی در نظر گرفته شود.

۶- بر اساس پژوهش حاضر یکی از عوامل عدم استقبال از کلاس‌های نهضت سوادآموزی عامل آموزشی است، از آنجا که غالب شیوه‌های تدریس و مدیریت کلاس در کلاس‌های نهضت سوادآموزی به شکل سخنرانی، یکنواخت و معلم محور برگزار می‌شود، پیشنهاد می‌شود کارگاه‌هایی برای آموزش بر مبنای هوش موفق، هوش‌های چندگانه و سایر روش‌های نوین تدریس برای آموزشگران در نظر گرفته شود.

۷- نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن است که نه تنها در بین استان‌های مختلف، بلکه در بین شهرستان‌های مختلف یک استان نیز تفاوت‌های چشم‌گیر فرهنگی، ارزشی، هنجاری و اجتماعی وجود دارد که در صورت عدم توجه به آنها در برنامه‌ریزی‌ها، تهیه متون آموزشی، عدم آشنایی آموزشگران می‌تواند فرایند آموزش سوادآموزی را با مشکلات جدی مواجه سازد.

۸- یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که وضعیت تاهل عامل تاثیرگذاری بر تمایل یا عدم تمایل به شرکت در کلاس‌های نهضت است. به نظر می‌رسد که نوع آموزش، زمان، مکان و احتمالاً متون آموزشی و فرایند آموزش متاثر از وضعیت تاهل است. از این رو پیشنهاد می‌گردد که در کلیه برنامه‌ریزی‌ها، شرایط افراد متاهل مورد توجه قرار گیرد. این مساله خصوصاً در میان زنان خانه‌دار که درصد بالایی از افراد بی‌سواد و جامعه هدف را تشکیل می‌دهند از اهمیت بالایی برخوردار است. از طرف دیگر به نظر می‌رسد که عامل تاهل بر سایر عوامل از جمله عوامل خانوادگی، اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی نیز تاثیر می‌گذارد.

- [5] Barakat B. Improving adult literacy without improving the literacy of the adults? A cross National Cohort Analysis. World Development , 2016; 87: 242-257.
- [6] Hakimzadeh R, Ghorbani H, Maleki A. Investigating the causes of non-acceptance of illiterate people from the country's literacy programs: a national research, Cultural Engineer Quarterly, 2014; 9(84) [Persian]
- [7] Statistical Yearbook of Kurdistan Province. Kurdistan Province Governorate, Chapter 13, Education. 2012. [Persian]
- [8] Jacob HV. Barriers to Participation in Adult Basic Education and Training in the Sedibeng East and West Districts of the Gauteng Department of Education/ Matjeke. Doctoral Dissertation. North-West University. 2004
- [9] Bourdieu P. Theory of Action: Practical Reasons and Rational Choice, translated by Morteza Mardiha, Tehran, Naqsh and Negar Publications, 2008. [Persian]
- [10] Ansari M. Investigating factors influencing the non-participation of illiterate adults in executive literacy classes. 2008. [Persian]
- [11] Mohammadi M. Investigating the factors affecting the non-participation of illiterate adults in the literacy classes of Darges city in the academic year 1377-78. Master thesis of Shahid Beheshti University. 1379 [Persian]
- [12] Hill RW, Huelsman TJ, Furr RM, Kibler J, Vicente BB, Kennedy C. A new measure of perfectionism Inventory. Journal of Personal Assessments, 2004; 82(1), 80-91
- [13] Nasr E, Karimi P. Theories and strategies of optimal teaching for adults, the first national education conference in Iran. 2016 [Persian]
- [14] Knowles M. Education and learning of adults, translation, Saeed Ghiashi Nadushan; Tehran publishing house. 1980. [Persian]
- [15] Zandavani Nayini, A. The necessity of establishing the field of philosophy of adult

موازين اخلاقي

در اين مطالعه اصول اخلاق در پژوهش شامل اخذ رضایت آگاهانه از شرکت کنندگان و حفظ اطلاعات محرمانه آنها رعایت گردیده است.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران مراتب قدردانی و تشکر خود را از کلیه شرکت کنندگان این پژوهش که با استقبال و بردباری، در روند استخراج نتایج همکاری نمودند، اعلام می‌دارند.

تعارض منافع

نویسندگان این مطالعه هیچ گونه تعارض منافی در انجام و نگارش آن ندارند.

واژه نامه

1. Hill	۱. هایل
2. Jacob	۲. ژاکوب
3. kras	۳. کراس
4. noloz	۴. نولز
5. Mak klozki	۵. مک کلوزکی
6. konoks	۶. کنوکس
7. exploratory factor analysis	۷. پرسشنامه تحلیل عاملی اکتشافی
8. Kaiser-Meyer-OLKIN	KMO۸
9. Bartellet test of sphericity	۹. آزمون کروییت بارلت

فهرست منابع

- [1] Aksakal B, Kazu IY. Comparison of adult education European Union. Procedia-social and Behavioral sciences, 2015; 177: 232-249.
- [2] Hubacova S, Semradova I. Research Study on Motivation on Adult education. Procedia-social and Behavioral sciences, 2014; 159: 396-400.
- [3] Basu K, Foster J. "On Measuring Literacy", Economic Journal, 1998;108:221-235.
- [4] Ramezani SG, Mehni A, Azizi N. Challenges of adult education and solutions for improvement: contextual research. Strategic studies of public policy (strategic studies of globalization), 2017; 8(29): 115-134. [Persian]

- [19] Sbaghian Z. Adult literacy methods. Tehran: Academic Publishing Center. 2012 [Persian]
- [20] Ebrahimzadeh. Adult Education. Payam Noor university. Tehran. Fifth Edition. 1375. [Persian]
- [21] Abili Kh. Evaluation of the existing government employee evaluation plan. Journal of Psychology and Educational Sciences, 2001; 6(1) [Persian]
- [22] Sbaghian Z . Adults' recognition of literacy methods. Literacy Movement Organization. Tehran. second edition. 1993. [Persian]
- education as an interdisciplinary field in the master's degree in the subcategory of educational sciences. Quarterly Journal of interdisciplinary studies. Humanities, 2008; 2(8) [Persian]
- [16] Collins H. Creative Research: The Theory and Practice of Research for the Creative Industries. Singapore: AVA Publications. 2010
- [17] Sbaghian Z. Adults' recognition of literacy methods. Literacy Movement Organization. Tehran. second edition. 2009. [Persian]
- [18] Green C. Adult education: an approach for use in consumer education Missouri. programmers. Journal of Family Ecology and Consumer Sciences, 2002; 92.